

JUSTISDEPARTEMENTET	
09 MAR 2009	
SAKSNR.:	200801140
AVD/KONT/REH:	LOV / E / KHE
DOK.NR.	150
ARKIVKODE:	

Justisdepartementet
Postboks 8005 DEP
0030 Oslo

Oslo 6. mars 2009

Norges Naturvernforbunds uttalelse til NOU 2007:13 Den nye sameretten,

Vi viser til høring på NOU 2007: 13 Den nye Sameretten. Her følger Norges Naturvernforbunds uttalelse i denne saken, opprinnelig med frist 15. februar, nå utsatt til 15. april (<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/hoeringer.html?id=1922>).

Innledning

Norges Naturvernforbund (NNV) støtter hovedformålet med Samerettsutvalgets lovforslag om å legge til rette for effektiv gjennomføring av statens folkerettslige forpliktelser overfor samene. Naturvernforbundet er også svært tilfreds med at lovforslaget sier at forvaltningen av grunn og naturverdier skal skje på en balansert og økologisk bærekraftig måte, og til beste både for samisk kultur og næring, for den øvrige lokalbefolkningen og for allmennheten. Vi anser at den politiske uenigheten ligger i hvor balansepunktet mellom bruk og bevaring skal ligge. En viktig forutsetning for å sikre denne balansen er at konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) implementeres gjennom den nye Naturmangfoldloven som vi håper skal vedtas i år.

Kartlegging av rettigheter

Samer og andre kan ved langvarig bruk av land og vann ha opparbeidet rettigheter til grunn og naturgoder i utvalgets mandatområde. Naturvernforbundet støtter forslaget om oppretting av en kommisjon som skal kartlegge slike rettigheter og en særdomstol for å avgjøre tvister om rettighetene.

Naturvernforbundet går derfor imot at det opprettes nye bruksrettigheter for jordbruket som følge av at det innføres nye forvaltningsmodeller. Eventuelt nye bruksretter må utsettes til etter at kartleggingskommisjonen har fullført sitt arbeid.

Endrede forvaltningsordninger for statsgrunn

Forslagene tar sikte på å oppfylle kravene i ILO-konvensjonens artikkel 15 om samisk deltakelse i forvaltningen av grunn og naturgoder i de samiske områdene.

Samerettsutvalgets innstilling (SRU II) omtaler to ulike forvaltningsmodeller. Flertallet foreslår etablering av en ny Hålogalandsallmenning etter modell av fjellstyrene i Sør-Norge. Mindretallet foreslår en videreføring av en modifisert Statskogmodell. I tillegg foreslår et mindretall at fjelloven skal gjelde også for Nordland og Troms.

Naturvernforbundet tar til etterretning at de statseide tradisjonelle samiske områdene i Sør-Norge i hovedsak forvaltes etter fjelloven. **Naturvernforbundet er tilfreds med forslaget om å utvide fjellstyrene i statsallmenningene her, at det foreslås endringer i en del av lovens enkeltbestemmelser for å synliggjøre reindriftens rettigheter, samt å sikre at den reviderte fjelloven tilfredsstiller folkerettslige forpliktelser. Naturvernforbundet fraråder at fjellova innføres i Nordland og Troms.**

28.11.08 la styret i Statskog fram sine vurderinger av SRU II, og har senere lagt fram et fullstendig forslag til hvordan Nye Statskogs framtidige forvaltning vil være. Forslaget om Nye Statskog legges også til grunn i denne uttalelsen.

1. Utredningens kategori: "jakt-, fiske- og friluftslivsinteresse" må utvides til også å inkludere naturverninteressene.

"Forvaltningen av grunn og naturressurser skal skje på en økologisk bærekraftig måte," heter det i hovedformål med Samerettsutvalgets innstilling. Naturområdene og det biologiske mangfoldet må ikke forringes for kommende generasjoner, og økosystembaserte forvaltningsprinsipper skal ligge til grunn for forvaltningen. Begge forslag legger opp til at forvaltning av rettighetene skal legges til regionale utmarksstyrene. Flertallsinnstillingen presiserer at følgende parter skal være representert i styret; reindrift, jordbruk og allmenne jakt-, fiske- og friluftslivsinteresser. Bærekraftig forvaltning er med rette nedfelt i formålet med forvaltningen. Det er ikke selvsagt hvor balansen går i en bærekraftig forvaltning. Det er nødvendig at naturvern hensyn får direkte innvirkning på forvaltningen av utmarka og at også naturverninteresser skal være med i utmarkstyrene. Forslaget er fanget opp i Nye Statskog.

Forslag: Kategorien: "allmenne jakt-, fiske- og friluftslivsinteresser" endres til "allmenne naturvern-, jakt-, fiske og friluftslivsinteresser."

2. Sammensetningen av utmarksstyrene.

I henhold til flertallsforlaget i innstillingen skal kommunene oppnevne utmarksstyrene. Styrene skal ha minst én representant fra hver kommune. Av disse skal reindriften og jordbruket ha minst to hver (dersom styret til sammen har syv representanter). Disse interessene skal imidlertid alltid ha flertall til sammen i styret. I tillegg skal allmenne jakt-, fiske- og friluftslivsorganisasjonene i følge innstillingen være representert i utmarkstyrene. Norges Naturvernforbund mener allmenne naturvernorganisasjoner også må være representert i utmarksstyrene.

Forslag: De allmenne naturvern- og friluftslivsorganisasjonene skal ha minst to av medlemmene i utmarksstyret.

3. Allemannsretten må befestes og beskyttes i den nye loven om forvaltning av Statens grunn i Nordland og Troms.

Konsekvensene av nye bruksretter for jordbruket er ikke vurdert i forhold til andre interesser og brukere. Dette er forhold som må legges til arbeidet i kartleggingskommisjonen og utmarksdomstolen. Allemannsretten er et gammelt rettighetsprinsipp som er knyttet opp til bruken av all utmark i Norge. Uten dette rettsbegrepet som sikrer allmennheten adgang til utmarka ville friluftsliv ikke vært aktivitet for alle, men aktivitet for de få og privilegerte. Lovutredningen innebærer etter alt å dømme ny rettsutvikling på området utmarksbruk, men i lovutkastet som legges fram i innstillinga er allemannsretten ikke nevnt verken direkte eller gjennom henvisning. Det er heller ikke gjort henvisninger til Friluftslovens definisjon av hva som er å regne som utmark. Norges Naturvernforbund mener at det både er nødvendig og naturlig at allemannsretten befestes i den nye loven.

Forslag: Kartleggingslovens kapittel 4 om Fellesregler må vise til og innskjerpe friluftslovens bestemmelser (for eksempel i § 29) om allmennhetens rett til fri ferdsel og opphold i utmark uten hensyn til hvilket resultat utredning av bruks- og eierrettighetene måtte føre til. Ny lov om rettsforhold må også (for eksempel i §4) lovfeste allemannsrett i utmark som en "bestående rettighet" som en nyorganisering av utmarksforvaltningen må ta hensyn til.

4. Størrelsen på utmarksforvaltningsregionene

Med hensyn til miljø, naturvern og ressursforvaltning i et økosystemperspektiv vil det som regel være mest hensiktsmessig med store forvaltningsområder. Miljø- og naturverdier vil dermed ikke bare bli sett i lokalt perspektiv, men også i større regionale og nasjonale sammenhenger.

Naturvernforbundets erfaring er at lokal næringslivsdominert forvaltning altfor ofte går langt utover de rammene som er etablert for bærekraftig forvaltning av naturen, og mener staten derfor må ta et større ansvar og kontroll for å sikre naturverdiene. Vi er imidlertid ikke prinsipielt imot lokal forvaltning, så lenge det skjer under et regime som sikrer at naturverdiene ikke går tapt, særlig de vi har forpliktet oss til å ivareta nasjonalt og internasjonalt.

I Hålogalandsallmenningen foreslås "inntil 6 regionale utmarksstyrer", mens Nye Statskog foreslår "2-3" slike styrer. Norges Naturvernforbund går primært inn for to regioner – én for Nordland og én for Troms. Dette vil gi forvaltningsområder store nok med hensyn til naturforvaltning og arrondering av friluftslivsområder, jakt- og fiskekortområder. I tillegg vil administrasjonsutgiftene kunne bli lavere slik at et større overskudd kan pløyes tilbake og inn i bedre forvaltning. I en slik forvaltningsordning er det viktig å legge opp til konsultasjonsordninger slik at bruker- og naturverninteressene i lokalområdet blir hørt før utmarksstyrene gjør sine beslutninger. Konsultasjonsordningen, slik den er utformet for samenes rettigheter og medvirkning, er et godt eksempel på hvordan det også kan utformes for naturverninteressene.

Ved oppretting av mange utmarksstyrer som i Hålogalandsallmenningen, legges det opp til ulik forvaltning fra region til region. Inntektsgrunnlaget vil bli forskjellig mellom regionene, bl.a. på grunn av inntekter fra fallrettigheter som noen får. Disse forslagene kan på sikt føre til store forskjeller mellom regionene i presset på naturen ved at det settes i verk nye aktiviteter og inngrep for å øke inntektsgrunnlaget. Nærliggende tiltak er kraftutbygging, økt

hyttebygging og oppføring av utleiehytter. Slike inngrep og aktiviteter vil virke negativt på reindrift, bærekraftig forvaltning, naturvern og for allmennheten.

Forslag: Norges Naturvernforbund går primært inn for to regioner – én for Nordland og én for Troms.

5. Ny grunneier: Hålogalandsallmenningen eller ”Nye Statskog”

Både Sametinget og Norske Reindriftssamers Landsforbund har ved hjelp av juridisk ekspertise konkludert med at Hålogalandsallmenningen ikke tilfredsstiller de folkerettslige forpliktelsene som Norge har tilsluttet seg.

Norges Naturvernforbund mener at det avgjørende for valg av modell, i tillegg til å tilfredsstille Norges folkerettslige forpliktelser, er forvaltningens innhold og organisering. Nye Statskogs modell, slik den nå foreligger i høringsuttalelsen fra styret i Statskog, representerer en mer helhetlig, fagbasert og kostnadseffektiv forvaltning, og tilfredsstiller de folkerettslige avtalene som Norge har ratifisert.

Allmennhetens, naturvernets og reindriftas interesser blir ofte den tapende part ved lokal forvaltning. Det er derfor nødvendig med en forvaltningsmodell der disse interessene blir bedre ivarettatt, og som innebærer en viss avstand mellom bruker og beslutningstaker ved forvaltning av felles ressurser. Statskogs reviderte modell gir slik avstand.

Dagens Statskog har gode fagmiljø innenfor en rekke viktige områder av forvaltningen, – viltforvaltning, fiskeforvaltning, områdeforvaltning, skogbruk, fjelltjenester osv.

Når naturressurser skal forvaltes kreves et kunnskapsbasert beslutningsgrunnlag tuftet på nasjonal og global vurdering av natur og biologiske verdier, og styrer som tar hensyn til faglige vurderinger. Norges Naturvernforbund mener at Nye Statskog har muligheter for raskere å levere gode tjenester enn nye og mindre forvaltningsorganer med begrenset tilgang på fagpersonell.

Forslag: Nye Statskog videreføres som eierorgan inntil kartleggingskomisjonen har fullført sitt arbeid.

Med vennlig hilsen,

Jan Thomas Odegard
Generalsekretær